

Toen mij de vorige week gevraagd werd om vandaag voor u een typering van de VMBO-Basis en Kader leerlingen te presenteren, was mijn eerste gedachte: Oh, willen weten welke ongemakken en beperkingen deze leerlingen vaak hebben en wat we doen om daar zo weinig mogelijk last van te hebben. Voor buiten school staan deze leerlingen bekend als leerlingen met beperkte mogelijkheden en veel deviant gedrag.

In de historie van het voortgezet onderwijs van deze doelgroep, heeft de focus vooral gelegen om te weten wat deze leerlingen niet konden, welke beperkingen er waren en hoe groot die waren. Het was de tijd van diagnosticeren en etiketten plakken. Vervolgens werd er actie bedacht en ingezet om de problematiek te remediëren of kleiner te maken.

Stelt U zich eens voor!

Je bent niet goed in leren en daarom doen we er nog een paar scheppen van hetzelfde bovenop met de verwachting dat de problematiek dan minder zou worden. Hoe naïef kun je zijn?

Bij veel leerlingen ontstond verzet en apathie. Ze werden voortdurend bevestigd in hun tekort aan kennis en vaardigheden. De weinige motivatie daalde naar een nog lager niveau. De doelgroep grossierde in lesverwijderingen en straf. Sancties sorteerden weinig effect en droegen niet of nauwelijks bij tot ander gedrag, met als gevolg dat het zelfbeeld en de eigenwaarde van deze leerlingen nog meer deuken opliepen.

Het beeld van lastige en moeilijke leerlingen hield zichzelf in stand. Op veel scholen was het beleid de pijn te verdelen en kreeg iedereen 1 of 2 klassen met deze leerlingen die niet goed konden leren en over te weinig kennis en vaardigheden beschikten om succes te hebben. Veel leerlingen gingen na het tweede leerjaar van school om te gaan werken. Geld voorzag beter in hun behoeftebevrediging.

De onderwijsveranderingen die door de jaren heen voorbijkwamen, de extra zorg en aandacht die werd aangewend heeft niet wezenlijk iets veranderd: De focus bleef gericht op wat deze leerlingen niet konden en bleven, ondanks de inspanningen, de successen beperkt. Een klein voordeel voor deze doelgroep was dat het Voortgezet Onderwijs in de eerste 2 leerjaren wat praktischer werd.

Bij de politiek kwam het inzicht dat een grote groep leerlingen maatschappelijk gezien, niet renderde en maatschappelijk een problematisch perspectief hadden. Er gloorde licht!

Er kwamen meer financiën die het de scholen mogelijk maakten de klassen kleiner te maken, zodat deze leerlingen meer individueel onderwijs konden krijgen. Docenten gingen zelf op zoek naar een nieuwe en andere didactische en pedagogische benadering, maar bovenal kwam er aandacht voor de leerling zelf. Men ging de leerling beter kennen in zijn doen en laten.

Er ontstond een nieuw profiel van de vmbo-Basisleerling. Voor het eerst kwamen de positieve eigenschappen van de doelgroep in beeld en werd het onderwijs daarop ingericht. Voor de leerling was de eerste winst dat het onderwijs wat praktischer werd en daarmee beter aansloot bij de mogelijkheden van deze leerlingen. Deze ontwikkeling werd ook op het PAX Christi College zichtbaar.

Het beeld en de typering van de leerling ging veranderen: Niet langer stonden de defecten voorop, maar de mogelijkheden van deze leerlingen werden uitgangspunt voor ontwikkeling. De context en de condities hiervoor liepen parallel aan deze verandering. Structuur, veiligheid en vertrouwen zijn basale voorwaarden voor ontwikkeling. Van het Basisonderwijs wisten we dat je dit makkelijker en beter realiseert met 1 docent dan voor elk vak een andere.

5 jaar geleden ging het roer op het Pax Christi college om en zijn we gestart met een eigen VMBO onderwijsconcept. We zijn toen gestart met VMBO-groepsdocenten. Deze collega's geven 15 lessen

aan een klas waar ze ook mentor van zijn. Dat was voor het Voortgezet Onderwijs een grote verandering. VO-docenten zijn veelal opgeleid voor 1 discipline en niet voor meerdere vakken.

De uitdaging voor verandering en vernieuwing was groot en met de situatie dat al eerder verschillende vakken waren omgevormd tot leergebieden zijn we dit traject ingegaan.

Het was een proces waar docenten leerden van elkaar. Elke docent gaf vanuit zijn eigen expertise input aan de ander. Met ontwikkeltijd van school is het gelukt om naast het ontwikkelen ook tegelijk uitvoerend bezig te zijn.

Als opleidingsschool voor docenten kwamen van de PABO de eerste stagiaires voor de minor VMBO-groepsleerkracht onze school binnen. We waren verbaasd en enthousiast over de professionele pedagogische benadering van deze stagiaires. Vaak nog maar een paar jaar ouder dan de leerlingen wisten ze bovenal een goede werkrelatie met de leerlingen te realiseren. Zij boden de leerlingen een ongedeelde wereld: gestructureerd en veilig. De LIO-stage die ze het jaar daarop bij ons liepen, was verschillende keren zo succesvol dat we ze een baan aan konden bieden.

Voor de Pax waren we zo bezig onze eigen docenten op te leiden.

De zorgstructuur binnen dit onderwijsconcept veranderde impliciet mee. De zorg en hulpvragen van leerlingen werden niet langer buiten de les geremedieerd, maar kregen nu in de reguliere lessen aandacht en tijd. Een belangrijke conditie daarbij was dat de VMBO-Basis klassen parallel ingeroosterd werden en de Basisleerlingen het zelfde lesrooster hadden met logistiek een eigen afdeling. Een leerplein met daaromheen 3 lokalen. De deuren gingen letterlijk op: samenwerking van docenten en leerlingen over klassegrenzen heen.

Bij dit nieuwe onderwijsconcept veranderde impliciet de didactische en pedagogische benadering. Basisleerlingen maken onderwijskundig de beste en grootste ontwikkeling als hun leeromgeving gestructureerd, veilig en vertrouwd is. Dat hield in dat de leerling niet langer werd benaderd over wat hij niet kon maar dat er aandacht kwam voor zijn interesse en belangstelling om vooral praktisch en beroepsgericht te leren.

De mogelijkheden om te leren en progressie te maken, nemen toe als je interesse en belangstelling als uitgangspunt van het leerproces neemt. Anders gezegd: wat is je talent?

De onderwijs vernieuwing van het VMBO laat zien dat het onderwijs voor deze doelgroep vanaf leerjaar 1 is ingericht met beroepsgericht en beroeps oriënterend onderwijs. Loopbaan oriëntatie is een discipline die geïntegreerd wordt aangeboden in het onderwijsproces: een continu proces dat zich vooral richt op de doorontwikkeling van kennis en vaardigheden van door leerling gemaakte keuzes

Verder kan elke eerstejaars leerling naar eigen interesse een keuze maken voor een talent-vak: sport – kunst – techniek – muziek.

Typering van een Basis leerling	
<ul style="list-style-type: none"> • praktisch en beroepsgericht • goede inzet bij praktisch onderwijs • relatiegericht • behoefte aan positieve feedback • behoefte aan 'n gestructureerde leeromgeving • goede concentratie bij praktische opdrachten	<ul style="list-style-type: none"> • Motivatie om te leren • Positiever zelfbeeld • Zelfvertrouwen. • De leerling voelt zich gekend. • Kan beter zelfstandig functioneren • Betere resultaten

